OVER DE ZUIDERWATERLINIE

Dwars door Zuid-Nederland loopt de Zuiderwaterlinie, de oudste, langste en meest gebruikte waterlinie van Nederland. Een ingenieus verdedigingssysteem van vestingsteden, forten, schansen, dijken en sluizen, in de zeventiende eeuw ontworpen door Menno van Coehoorn. Door op strategische punten sluizen te sluiten konden de machthebbers grote delen van het land onder water zetten om Holland te beschermen tegen vijandelijke invallen.

De Zuiderwaterlinie **verbindt historische vestingsteden en hun ommelanden** met elkaar. Van Bergen op Zoom tot Grave vind je zo een parelketting van mooie vestingsteden, stoere forten en bijzondere linielandschappen.

Stelling Heusden - 's-Hertogenbosch

's-Hertogenbosch, Heusden, Sint-Michielsgestel én Vught maken deel uit van de stelling 's-Hertogenbosch - Heusden. Om de vestingstad 's-Hertogenbosch is heel wat strijd gestreden. **Historische linie-elementen** zijn in het landschap rond 's-Hertogenbosch en Vught terug te vinden. Daarnaast ligt er de zogeheten **'Naad van Brabant'** die de Zuiderwaterlinie volgt: de overgang van zand naar klei en de culturele grens tussen friet en patat of protestant en katholiek. Het Drongelens kanaal begint in 's-Hertogenbosch en ligt op die 'naad'. Deze is duidelijk zichtbaar en zorgt voor een bijzonder cultuurlandschap.

Deel je mooiste foto's met #zuiderwaterlinie op Facebook en Instagram

Lees meer over Expeditie Zuiderwaterlinie

ZUIDERWATERLINIE

! De route gaat bijna volledig over onverharde zand- en kleipaden. Daardoor is deze niet geschikt voor rolstoelen. Stevige wandelschoenen zijn aan te bevelen.

EXPEDITIE ZUIDERWATERLINIE

Vughtse heide

Expeditie Zuiderwaterlinie is **een ontdekkingstocht** langs natuur, historie en cultuur in de oudste, langste en meest gebruikte waterlinie van Nederland. Hoewel de Zuiderwaterlinie al langgeleden haar militaire functie heeft verloren, is zij nog altijd in het landschap aanwezig.

Vught is talloze malen het **toneel geweest van oorlogen of doortrekkende legers**. In het gebied liggen tal van oorlogsrelicten uit de laatste 400 jaar. Het is ongelooflijk dat er zoveel sporen zijn achtergebleven in dit gebied, onder andere van **belegeringslinie 1629 en de Zuiderwaterlinie**. Alle gebeurtenissen hebben het landschap op een bijzondere manier gevormd.

A Fort Isabella

Fort Isabella is **tijdens het Twaalfjarig Bestand tussen 1614 en 1618 gebouwd door de Bosschenaren** als vestingwerk om de stad te verdedigen. De naam van het fort is afkomstig van aartshertogin Isabella (1566-1633), hertogin van Brabant en dochter van de Spaanse koning Fillips II. Fort Isabella is gebouwd als een regelmatig vijfhoekige schans met vijf bastions. Samen met Fort Sint-Anthonie moest dit fort de zuidkant van 's-Hertogenbosch beschermen.

C Nationaal Monument Kamp Vught

B De Hollandse dijk

Het tracé van **het Drongelens Kanaal ligt op de 'Naad van Brabant'**, de overgang van de hoger gelegen zandgronden naar de kleigronden. Het 19 km lange kanaal is tussen 1907 en 1910 gegraven. De Dieze, waarin het water van de rivieren de Aa en de Dommel uitmondt, kon bij hoge waterstanden in de Maas het water niet kwijt. Het kanaal werd gegraven als **afwateringskanaal** dat uitmondt in de Bergse Maas met een verval van één meter. De Gement vormt voor een deel een Natura 2000-gebied en heeft nu een belangrijke functie als 'overloopgebied' bij dreigende wateroverlast. De in het oosten aangrenzende Bossche Broek – van de Gement gescheiden door de Bossche weg – vervult dezelfde functie. In de Gement liggen nog twee eeuwenoude eendenkooien.

C Nationaal Monument Kamp Vught

Het Nationaal Monument Kamp Vught ligt **op het terrein waar in 1942 begonnen was met de bouw van het 'Konzentrationslager Herzogenbusch',** beter bekend als 'Kamp Vught'. Het in de bossen verscholen terrein was eigendom van defensie en toen verboden terrein.

Vught kende goede verbindingen met de rest van Nederland, ook door de spoorlijnen naar 's-Hertogenbosch, Utrecht, Tilburg en Eindhoven. Dat waren **cruciale schakels in de aanvoer van goederenstromen**, die van belang waren voor de industrieën die in het kamp Vught zouden komen. Het station Vught was van groot belang: daar werden de goederen, voornamelijk vliegtuigwrakken, gelost die door de gevangenen met platte karren naar het kamp werden gesleept. In begin februari begon men met de aanleg van een 3,5 kilometer lange spoorlijn als aftakking van de spoorlijn 's-Hertogenbosch - Tilburg door de bossen naar het kamp. In 1948 is men begonnen met de afbraak van deze aftakking over de Vughtse Heide.

D Fusilladeplaats op Lunet 2

De fusilladeplaats is onderdeel van het Nationaal Monument Kamp Vught. **Even voorbij het toegangshek vonden de fusillades plaats.** Die werden uitgevoerd door Nederlandse SS-ers. Na het voltooien van hun opdracht keerden zij luidruchtig terug in het kamp met in de laadbak de lijken van de geëxecuteerden. In juni 1944 werd de eerste gevangene daar gefusilleerd. Tussen juni en half september 1944 zijn tenminste 329 mensen, voornamelijk uit het verzet, geëxecuteerd. Die werden uit verschillende gevangenissen aangevoerd, waaronder de strafgevangenis in Scheveningen. Jaarlijks vindt hier op 4 mei de Dodenherdenking plaats.

Tijdens de begeleide wandeling zal de gids u op nog veel meer interessante feiten attenderen.

E Lunet 3

F Slag van Lekkerbeetje

E Lunet 3

De derde lunet ligt er nog in zijn oorspronkelijke vorm bij, net als de achtste lunet gelegen aan de Dommel. Het is niet toegankelijk voor publiek. De 'keel' is wel te betreden. **Door het hek is nog duidelijk zichtbaar waar de oprijlaan voor het geschut en borstwering was.** De restanten van een van de bijbehorende traverses rechts van de keel is nog wel aanwezig. Over de Vughtse Hei zijn bij de eerste en tweede lunet nog meer overblijfselen te zien. Tussen de lunetten zijn ook de epaulementen nog aanwezig.

F Slag van Lekkerbeetje

De Slag van Lekkerbeetje in februari 1600 op de Vughtse Hei wordt wel **het laatste Middeleeuwse riddergevecht van West-Europa** genoemd. Het was een georganiseerd groepsduel onder aanvoering van De Bréauté, een Franse edelman, ritmeester in dienst van Prins Maurits (de Staatsen). Zijn tegenstander was Van Houwelingen (bijnaam: Lekkerbeetje), kapitein van de Bossche gouverneur Grobbendonck. **Het middelnederlandse 'leckerbeetjen' betekent 'smeerlap' of 'gemene kerel'.**

De heren hadden elkaar uitgedaagd om een meningsverschil via een duel uit te vechten. Al bij de eerste charge werd Lekkerbeetje dodelijk getroffen. Bij de tweede aanval werden de Staatsen verslagen. De Bréauté werd in koelen bloede door de 'Spanjaarden' in 's-Hertogenbosch vermoord.